

DOI: <https://doi.org/10.15407/np.62.231>

УДК 025.3:004

Олена Веремчук,

ORCID-0000-0003-2514-8733,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри філологічних дисциплін
та соціальних комунікацій,
Мукачівський державний університет,
вул. Ужгородська, 26, м. Мукачево,
Закарпатська обл., 89600, Україна
e-mail: overemchukporchuk@gmail.com

Людмила Трчук,

ORCID 0000-0002-3786-0499,
кандидат історичних наук,
науковий співробітник,
відділ педагогічного джерелознавства та біографістики,
сектор сухомлиністики,
Державна науково-педагогічна бібліотека України
ім. В. О. Сухомлинського,
вул. М. Берлінського, 9, Київ, 02000, Україна
e-mail: t_lulu@ukr.net

ЕЛЕКТРОННІ КАТАЛОГИ: БІБЛІОТЕЧНИЙ СЕРВІС НОВОГО ПОКОЛІННЯ

Мета статті – дослідити сучасні вимоги до електронних каталогів як сервісів нового покоління. **Методи:** теоретичний аналіз, синтез. **Наукова новизна.** Розглянуто електронні каталоги нового покоління як інноваційні продукти, в яких використовуються принципово інші у порівнянні з традиційними картковими і друкованими бібліографічними ресурсами структура, правила і технологія створення бібліографічних записів, в тому числі ОРАС (Online Public Access Catalogue) – онлайнвий каталог публічного доступу. Наведені вимоги до ОРАС, які дозволяють його використовувати людям з різноманітним рівнем інформаційної культури без посередників. Відзначається, що найбільш перспективним є пошук інформації за допомогою мобільного інтернету, що зумовлює необхідність створення мобільних версій бібліотечних сайтів, зокре-

ма каталогів, оскільки звичайні сайти, розраховані на перегляд з ноутбуків чи персональних комп'ютерів, для використання за допомогою мобільних пристроїв не пристосовані. **Висновки.** Високі очікування вебкомпетентних клієнтів та сервіси веб 2.0, які зацентровані з одного боку, на персоналізації та індивідуалізмі, з іншого – на творчій взаємодії та обміні, спонукали бібліотекарів переосмислити і перебудувати свої послуги та технології, зокрема електронні каталоги, перш за все шляхом виявлення і розуміння потреб і поведінки користувачів бібліотек, що привело до розвитку більш орієнтованих на користувачів каталогів нового покоління (next-generation library catalogs), каталогів веб 2.0 чи, іншими словами, соціально-орієнтованої моделі каталогів (social OPAC). Така модель передбачає розширення функціональних можливостей каталогів і надання на їх базі доступу до більш різноманітного змісту, зокрема анотацій, змісту збірників, зображення обкладинок, рецензій, коментарів користувачів, рекомендованої літератури, рейтингових оцінок читачів, повних текстів документів тощо. Отримані результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення функціональних можливостей існуючих електронних каталогів українських бібліотек.

Ключові слова: бібліографічна база даних, бібліографічний запис електронного каталогу, онлайнвий каталог публічного доступу.

Постановка проблеми. Розвиток бібліографії свідчить, що всі масштабні соціальні зміни, інформаційно-технологічні революції з їх глобальними соціально-культурними і соціально-економічними наслідками не знищували цей вид людської діяльності, а виводили її на новий етап розвитку. Сутність бібліографії полягає в регуляції і управлінні інформаційними системами, вона робить інформаційні масиви осяжними, сприяє комфортності доступу до них. Саме завдяки бібліографії систематизована, упорядкована інформація перетворюється на основний стратегічний ресурс нашого суспільства, а інформаційно-комунікаційні технології роблять цей процес співзвучним часу. Крім того, ускладнення інформаційних потреб сучасної людини і сучасного суспільства викликає необхідність застосування нових комп'ютерних технологій для забезпечення необхідної глибини аналітико-синтетичної переробки інформації.

Мета статті – дослідити сучасні вимоги до електронних каталогів як сервісів нового покоління.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у бібліографічній діяльності вивчали О. Жабко [3], Г. Левін [4], К. Лобузін [5], І. Сорокін [6], А. Скалабан [6] та ін. Незважаючи на значний досвід

використання електронних каталогів у бібліотеках, теоретичне осмислення цієї форми доступу до інформації недостатнє. Зокрема, практично не розглядалися сучасні вимоги до електронного каталогу в контексті вебтехнологій нового покоління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фонди і колекції документів на різних матеріальних носіях залишаються найважливішим видом первинних інформаційних ресурсів, які формуються в бібліотеках. Головними вторинними ресурсами є бібліографічні, під якими розуміють будь-який організований масив бібліографічної інформації, який спеціально створюється для її поширення та пошуку [4, с. 8]. Така інформація може бути зафіксована в картковій, друкованій чи електронній формі.

Інтенсивний розвиток електронних технологій спричинив значне розширення номенклатури бібліографічних ресурсів, головними з яких вважаються бібліографічні бази даних, включно з електронними каталогами. Для бібліотек ці ресурси є інноваційними, оскільки в них використовуються принципово змінені у порівнянні з традиційними картковими і друкованими ресурсами структура, правила і технологія створення бібліографічних записів [4, с. 8]. Головна особливість полягає в переході на машиночитану каталогізацію, засновану на форматах представлення елементів бібліографічного запису. Завдяки точкам доступу, якими може теоретично бути будь-який елемент бібліографічного запису, забезпечується можливість багатоаспектного пошуку у великих масивах бібліографічної інформації, а в інтернет-середовищі бібліографічні ресурси являються і засобами пошуку, і точками входу для отримання первинної інформації.

Безпосередньо бібліографічна база даних використовується в режимі «запит – відповідь» – із віртуального в реальний бібліографічний запис перетворюється, як правило, тільки в результаті пошуку за запитом [4, с. 9]. Автоматизований пошук інформації є одним з етапів задоволення інформаційних потреб користувачів бібліотек в технологічному ланцюгу «користувач – запит – бібліограф – пошук інформації – відповідь» [3, с. 101]. Його найпоширенішою формою є бібліографічний пошук в електронних каталогах та інших бібліографічних базах даних, які створюються та підтримуються в окремих вітчизняних бібліотеках з початку 90-х років ХХ ст. На відміну від традиційного – лінійного – способу представлення інформації в бібліографічних покажчиках,

списках, оглядах тощо, який виключає внесення будь-яких змін, бібліографічні бази даних, зокрема електронні каталоги, належать до електронно-форматних інтегрованих бібліографічних ресурсів, тому що їх структура визначається форматом представлення бібліографічних записів, кожен з яких є дискретним, що дозволяє вносити виправлення, робити зміни чи видаляти записи без порушення цілісності ресурсу в цілому [4, с. 9].

З упровадженням бібліотеками рекаталогізації, з нарощуванням хронологічної глибини електронний каталог почав займати центральне місце серед сукупності бібліографічних ресурсів будь-якої бібліотеки, перетворився на головний засіб бібліографічного доступу до її фондів, використання якого трансформує практику виконання запитів користувачів і їх самостійний пошук необхідної інформації.

До електронного каталогу не можна застосувати той класифікаційний підхід, який використовувався при визначенні типів традиційних каталогів – принципи групування бібліографічних записів і типи запитів, які за їх допомогою можна було виконати, – оскільки він «інша, нова сутність, а не конгломерат всіх традиційних каталогів» [3, с. 103]. З упровадженням бібліотеками рекаталогізації, з нарощуванням хронологічної глибини електронний каталог почав займати центральне місце серед сукупності бібліографічних ресурсів будь-якої бібліотеки, перетворився на головний засіб бібліографічного доступу до її фондів, використання якого трансформує практику виконання запитів користувачів і їх самостійний пошук необхідної інформації [3, с. 104].

Головною функціональною ознакою електронного каталогу вважається «інтегральність», яка полягає у здатності забезпечити вирішення будь-якого завдання, яке вирішує будь-який традиційний каталог (ідентифікація документа за відомими елементами бібліографічного запису, визначення місця його зберігання у фонді, виявлення всіх документів з певної теми, проблеми, предмета) [3, с. 103]. Користувачі звертаються не до електронних каталогів, а до інтегрованих бібліотечно-інформаційних систем, що мають розширений перелік пошукових можливостей, містять бібліографічні записи не тільки книг, але й статей, повнотекстових документів, інтернет-ресурсів. Такі бази даних можуть розкривати друковані та електронні ресурси багатьох бібліотек. Інтегровані бібліотечно-інформаційні системи (ІБІС) підвищують повноту, оперативність бібліотечно-інформаційного обслуговування усіх кате-

горій користувачів системи, забезпечують вільний та широкий доступ до бібліотечно-інформаційних ресурсів, дозволяють заощадити трудові, фінансові ресурси бібліотек та інформаційних служб учасників корпорації [5].

Г. Левін перспективним вбачає паралельне представлення бібліографічного ресурсу (універсальних національних і регіональних бібліографічних репертуарів (зведених каталогів), каталогів спеціалізованих бібліотечних фондів і колекцій та тематичних ретроспективних ресурсів для інформаційного забезпечення науки і виробництва, які виконують функцію інформування) у вигляді як бібліографічної бази даних (електронного каталогу), так і електронного покажчика (списка) [4, с. 10]. При цьому програмно варто забезпечити не тільки багатоаспектний пошук в бібліографічній базі даних, але і перегляд всього масиву бібліографічних записів у вигляді алфавітного, систематичного, хронологічного чи по-іншому організованого бібліографічного покажчика (списка). Проте цей підхід нереальний для об'єднаних електронних каталогів бібліотек, галузевих і тематичних бібліографічних баз даних, які формуються шляхом постійної кумуляції (інтегрування) з їх величезними масивами. Водночас є, ефективність використання результатів пошуку за запитом, перш за все тематичним, в таких електронних каталогів вища, якщо знайдені бібліографічні записи виводяться на екран чи принтер у вигляді їх впорядкованої сукупності з можливістю сортування за різними ознаками документів (за автором, назвою, місцем і роком видання тощо) [4, с. 10].

Синонімом електронного каталогу вважається ОПАС (Online Public Access Catalogue) – онлайнвий каталог публічного доступу [10]. Основною вимогою до ОПАС є те, що, на відміну від будь-якої іншої інформаційно-пошукової системи, він повинен бути корисним людям з різноманітним рівнем інформаційної культури, без посередників: не варто чекати від користувачів бібліотек великих знань щодо інформаційного пошуку, інформаційно-комунікаційних технологій, каталогів тощо, а також не варто чекати, що вони будуть це вивчати, щоб навчитися шукати інформацію. Єдиним дієвим способом, яким користувачам можна надати допомогу в той час як вони використовують ОПАС, є сама система (довідкові повідомлення, впливаючі підказки, повідомлення про помилки і їх виправлення тощо) і навчальний матеріал у вигляді короткої інструкції із застосування каталогів.

Оскільки OPAC повинен бути легким в користуванні, ефективним і, якщо це можливо, приємним у використанні для максимально великої частини суспільства, і для тих, хто використовує звичайні каталоги, і для тих, хто використовує бібліотеку з будь-якою метою, то можна сказати, що він повинен поєднувати особливості дизайну користувацького інтерфейсу інформаційно-пошукових систем, банкоматів і комп'ютерних ігор [10].

У зв'язку з цим зростають вимоги до організації бібліотечних електронних каталогів, доступних через Інтернет – крім характерних рис каталогів минулого (наявність розгорнутої довідки з методики пошуку з конкретними прикладами та поясненнями щодо роботи у випадку, якщо пошук був невдалим, написаної без вживання професійної бібліотечної термінології та термінів з інформатики; уточнення хронологічної глибини, типів, видів, галузевого складу відображених документів) вони повинні мати характеристики сервісу нового покоління:

1) каталог має бути розробленим спеціалістами з вебтехнологій і відповідати всім сучасним вебстандартам;

2) довідники авторів, видавництва і серій, тезауруси тощо при складанні пошукових запитів повинні використовуватись як самостійні повноцінні джерела інформації;

3) вебсторінки каталогу повинні бути пов'язані між собою гіперпосиланнями;

4) потрібний інтуїтивний інтерфейс пошуку з мінімальною кількістю дій; зокрема, при заповненні пошукових полів у міру вводу пошукового запиту повинен використовуватися автопідбір – випливаюча підказка користувачу;

5) потрібно передбачити індексацію електронного каталогу популярними пошуковими системами, що забезпечить прихід на сайт бібліотеки нових користувачів, які дізнаються про її ресурси через результати пошуку в інтернеті [6].

Серед причин використання бібліографічних записів електронного каталогу реальними та потенційними клієнтами є виявлення інформаційних ресурсів за конкретним предметом чи конкретною особою у певному «середовищі» (у сукупності доступних інформаційних ресурсів, серед виданих в окремій країні, у тих, що знаходяться в окремій бібліотеці тощо); перевірка наявності та/або доступності окремого документа за певним призначенням (придбати, взяти чи дати в тимчасово-

ве користування); визначення джерела отримання документа та умов його доступності; визначення факту існування запису, щоб до нього можна було додати примірники, або потреби створювати новий запис; відслідковування циркуляції примірників у різних підрозділах бібліотеки; визначення, чи примірник може видаватися або надсилатися за міжбібліотечним абонементом; відбір документа чи групи документів для задоволення певних інформаційних потреб користувачів; визначення фізичних вимоги для використання примірника, що пов'язані з можливостями користувача чи спеціальними вимогами до обладнання для відтворення, до комп'ютера та ін. [2].

Цінність електронного каталогу для користувача визначається обсягом і хронологічною глибиною бібліографічної бази даних (чи повністю електронний каталог розкриває фонди, в якій мірі); якістю бібліографічних записів, тобто максимально повним відображенням інформації про документ через поля машиночитаного формату, можливість надання бібліографічної інформації в різних форматах згортання – від короткого бібліографічного опису до повного запису в MARC-форматі; рівнем лінгвістичного забезпечення електронного каталогу, який визначає можливості і ефективність пошуку інформації (наявність вбудованих словників, довідників, авторитетних файлів тощо); комфортністю користувацького інтерфейсу ОПАС, який забезпечує не тільки основні функції пошуку, перегляду і виводу результатів, але і додаткові сервісні можливості [3, с. 109].

При експлуатації електронного каталогу користувачі вирішують такі завдання, як: пошук матеріалів, які відповідають заявленим критеріям (наприклад, в контексті пошуку всіх документів на задану тему або платівки, випущеної під конкретною назвою); ідентифікація об'єкта (наприклад, для підтвердження відповідності документа, зареєстрованого в записі, документу, який розшукував користувач, або для виявлення відмінностей між двома текстами або платівками з однаковим заголовком); вибір об'єктів, які відповідають потребам користувача (наприклад, вибрати текст мовою, яку користувач знає або варіант комп'ютерної програми, сумісної з комп'ютером і операційною системою, доступно користувачеві); придбання або отримання доступу до описаного об'єкта (наприклад, для передачі запиту на копію книги з бібліотечного фонду або щоб отримати онлайнвий доступ до електронного документа, який зберігається у віддаленому комп'ютері) [7, с. 19].

Наступним завданням користувача під час роботи з каталогами умовно можна вважати зв'язування одного об'єкта з іншим або «навігацію» по універсуму об'єктів, представлених у бібліографічній базі даних. Навігація дозволяє користувачу самостійно орієнтуватися в електронному каталозі завдяки логічній організації бібліографічної інформації і рекомендаціям щодо способів пошуку, що суттєво змінює взаємодію «користувач – бібліограф».

Одночасно велика кількість електронних каталогів, систем автоматизації в бібліотеках дезорієнтує користувачів, їх набуті одного разу навички пошуку не спрацьовують в умовах іншого каталогу. Через це користувач при роботі з кожною окремою системою повинен вивчити її інтерфейс, розібратися в правилах складання запитів і виведення інформації. Серед проблем виділяють те, що різні бази даних мають різну структуру зберігання інформації (різні набори полів для записів в базах даних, поля в різних автоматизованих бібліотечно-інформаційних системах мають різні назви, можуть трактуватися, а, отже, і наповнюватися даними по-різному); в різних системах використовуються різні пошукові мови, тобто правила складання запитів на пошук інформації в базах даних (наприклад, використання різних символів для позначення усикання, або різні правила позначення словосполучення в пошуковому запиті); різні системи по-різному визначають вихідний формат знайденого за запитом запису (в одних записи виводяться у вигляді списку, в інших – у вигляді каталожної картки, а в серйозних системах існує можливість вибору вихідного формату, зокрема і виведення інформації в комунікативних форматах сімейства MARC) [1].

Тому справжній публічний каталог повинен забезпечувати досконалий доступ для недосвідчених користувачів. Він повинен зняти з користувача тягар будь-якої інтерпретації бібліотечних процедур і практики. Ще одна вимога до сучасних каталогів зумовлена тим, що поступово набуває популярності доступ до електронного каталогу з мобільних пристроїв, адже користувачі зацікавлені в швидкому і простому доступі до інформації, який і забезпечують телефони, смартфони, планшети.

За даними дослідження ринку телекомунікаційних послуг, яке здійснює компанія GfK Ukraine, 10 % населення України віком 16 років і старші користуються мобільним Інтернетом, при цьому 80 % з них роблять це на екрані мобільного телефону. Результати дослідження показують, що 48 % користувачів інтернету на телефоні роблять

це щодня або майже щодня. Більше половини опитаних (53 %) проводять онлайн за допомогою екрану мобільного телефону 1–4 години на добу. Найчастіше респонденти використовують інтернет на екрані мобільного телефону для перевірки електронної пошти (86 %), пошуку інформації (81 %), відвідування соціальних мереж (74 %) та отримання інформації про погоду (65 %) [8].

Отже, пошук інформації за допомогою мобільного інтернету займає значне місце в житті реальних та потенційних користувачів бібліотек, що зумовлює необхідність створення мобільних версій бібліотечних сайтів, зокрема каталогів, оскільки звичайні сайти, розраховані на перегляд з ноутбуків чи персональних комп'ютерів, для використання з допомогою мобільних пристроїв непристосовані.

Висновки. Підбиваючи підсумок, можна охарактеризувати ОПАС як інформаційно-пошукову систему для користувачів з різною інформаційною культурою, яка не потребує посередників, чії записи не обмежуються однією (або декількома) предметними областями, і вони, як правило, створені у MARC-похідних форматах, збагачені предметними рубриками і класифікаційними індексами, які часто надто вузькі або занадто загальні [10]. Це інтернет-каталог, який надає онлайн-доступ до масиву бібліографічних записів, які відображають всі фонди бібліотеки і надає, як мінімум, ті ж точки доступу, як і картковий каталог [10].

Зрозуміло, що ОПАС мають певні переваги, властиві в порівнянні зі звичайними каталогами. Головна перевага полягає в тому, що вони легко можуть забезпечити набагато ширший діапазон точок доступу, чим карткові каталоги. Ще одна перевага, яка досі не реалізована в більшості ОПАС України, – включення до каталогу інформації про доступність документа і здатність користувачів зробити попереднє замовлення. Більшість авторів вважають, що всі ОПАС в бібліотеках повинні забезпечити цю функцію.

Електронні каталоги мають низку серйозних недоліків, передусім той, що простота використання має тенденцію змінюватися в зворотній залежності від складності функцій. Це призвело, з одного боку, до поширення електронних каталогів, які прості у використанні, але неефективні, а з іншого – є електронні каталоги, що пропонують розширений доступ до інформації, але не використовуються більшістю користувачів, оскільки надто складні. Песимістично висловився А. Ліпоу: «дружній користувачеві» для мене синонімом обмеженого обслу-

говування» [9]. Навіть найпростіший ОПАС дає користувачеві відчуття того, що він мусить докласти більше зусиль, ніж при пошуку у звичайних каталогах. Майже неминуче використання клавіатури для вводу даних користувачем також є важливим джерелом розчарування для нього через невдалий пошук, причиною якого є орфографічні і маніпуляційні помилки.

Високі очікування вебкомпетентних клієнтів та сервіси веб 2.0, які зацентровані, з одного боку, на персоналізації та індивідуалізмі, з іншого – на творчій взаємодії та обміні, спонукали бібліотекарів переосмислити і перебудувати свої послуги та технології, зокрема електронні каталоги, перш за все шляхом виявлення і розуміння потреб і поведінки користувачів бібліотек, що привело до розвитку більш орієнтованих на користувачів каталогів нового покоління (next-generation library catalogs), каталогів веб 2.0 чи, іншими словами, соціально-орієнтованої моделі каталогів (social OPAC). Така модель передбачає розширення функціональних можливостей каталогів і надання на їх базі доступу до більш різноманітного змісту, зокрема анотацій, змісту збірників, зображення обкладинок, рецензій, коментарів користувачів, рекомендованої літератури, рейтингових оцінок читачів, повних текстів документів тощо.

Список бібліографічних посилань

1. Березна Т. Протокол Z39.50 та Реалізація його переваг у бібліографічному браузері LibNavigator. URL: <http://www.mtxp.com.ua/index.php/statti-libnavigat/11-libnavigator/153-protokol-z39-50-ta-realizatsiya-jogo-perevag-u-bibliografichnomu-brauzeri-libnavigator>.
2. Бруй О. Сутності бібліографічних записів : за матеріалами Звіту дослідницької групи IFLA з Функціональних вимог до бібліографічних записів (FRBR). URL: <http://www.ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/93>.
3. Жабко Е. Д. Справочно-библиографическое обслуживание в электронной среде: теория и практика : монография / Е. Д. Жабко; ред. Л. С. Гейро. Санкт-Петербург, 2006. 387 с.
4. Левин Г. Л. Традиционные типы библиографической продукции в электронной среде: проблемы теории и практика российских библиотек. *Библиосфера*. 2010. № 1. С. 7–13.
5. Лобузін К. В., Данильченко І. В. Бібліотечні каталоги нового покоління: інноваційні рішення для наукових бібліотек України. *Бібліотека. Наука. Комунікація: формування національного інформаційного простору*. Матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 4–6 жовт. 2016 р.). Київ, 2016. С. 308–311.

6. Сорокин И. В., Скалабан А. В. Технологии Web и Web 2.0 как средства интеграции библиотек в современную электронную среду. *Научные и технические библиотеки*. 2011. № 3. С. 23–31.

7. Функциональные требования к библиографическим записям = Functional requirements for bibliographic records: окончат. отчет / Рос. библиотечная ассоциация, Рос. гос. б-ка ; пер. с англ. [В. В. Арефьев]; науч. ред. пер. : Т. А. Бахтурина, Н. Н. Каспарова, Н. Ю. Кульгина. Москва : РГБ, 2006. 150 с.

8. 10 % українців користуються мобільним інтернетом. URL: <http://watcher.com.ua/2012/11/22/10-ukrayintsiv-korystuyutsya-mobilnym-internetom/>.

9. Lipow A. G. Practical considerations of the current capabilities of subject access in online public catalogs. *Library Resources and Technical Services 27 (1)*, 1983. Pp. 81-87.

10. Online public access catalogues. URL: <http://sigir.hosting.acm.org/files/museum/pub-28/7.pdf>.

References

1. Berezna, T. Protokol Z39.50 ta Realizatsiia yoho perevah u bibliohrafichnomu brauzeri LibNavigator [Protocol Z39.50 and Implementation of its advantages in the bibliographic browser LibNavigator]. Retrieved from <http://www.mtxp.com.ua/index.php/statti-libnavigat/11-libnavigator/153-protokol-z39-50-ta-realizatsiya-jogo-perevag-u-bibliografichnomu-brauzeri-libnavigator> [In Ukrainian].

2. Brui, O. Sutnosti bibliohrafichnykh zapysiv: za materialamy Zvitu doslidnytskoi hrupy IFLA z Funktsionalnykh vymoh do bibliohrafichnykh zapysiv (FRBR) [Essences of bibliographic records: based on the IFLA Study Group Report on Functional Requirements for Bibliographic Records (FRBR)]. Retrieved from <http://www.ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/93> [In Ukrainian].

3. Zhabko, E. D. (2006). *Spravochno-bibliograficheskoe obsluzhyvanie v elektronnoi srede: teoriia i praktika*. [Reference and bibliographic services in the electronic environment: theory and practice]. Sankt-Peterburg. [In Russian].

4. Levin, G. L. (2010). Traditsionnye tipy bibliograficheskoi produktcii v elektronnoi srede: problemy teorii i praktika rossiiskikh bibliotek. [Traditional types of bibliographic products in the electronic environment: problems of theory and practice of Russian Libraries]. *Bibliosfera, 1*, 7-13. [in Russian].

5. Lobuzina, K. V., & Danylchenko, I. V. (2016, October). Bibliotechni katalogy novoho pokolinnia: innovatsiini rishennia dlia naukovykh bibliotek Ukrainy. [Library catalogs of a new generation: innovative solutions for scientific Libraries of Ukraine]. In *Library. Science. Communication: the formation of a national information space*. Proceedings of the International Scientific Conference (pp. 308-311), Vernadsky National Library of Ukraine, Kyiv, Ukraine. [in Ukrainian].

6. Sorokin, I. V., & Skalaban, A. V. (2011). Tekhnologii Web i Web 2.0 kak sredstva integratsii bibliotek v sovremennuiu elektronnuu sredu. [Web and

Web 2.0 technologies as an integration tool of Libraries into the modern electronic environment]. *Nauchnye i tekhnicheskie biblioteki*, 3, 23-31. [In Russian].

7. Arefiev, V. V. (2006). *Funktionalnye trebovaniia k bibliograficheskim zapisiam Okonchat. otchet*. [Functional requirements for bibliographic records. Final report]. Moskva, RGB. [In Russian].

8. 10 % ukrainsiv korystuiutsia mobilnym internetom [10 % of Ukrainians use the mobile Internet]. Retrieved from: <http://watcher.com.ua/2012/11/22/10-ukrayintsiv-korystuyutsya-mobilnym-internetom/> [In Ukrainian].

9. Lipow, A. G. Practical considerations of the current capabilities of subject access in online public catalogs. *Library Resources and Technical Services* 27(1), 1983, pp. 81-87. [In English].

10. Online public access catalogues. Retrieved from <http://sigir.hosting.acm.org/files/museum/pub-28/7.pdf> [In English].

Olena Veremchuk,

ORCID-0000-0003-2514-8733,

PhD in Pedagogical Sciences,

Associate Professor of Philology and Social Communications,

Mukachevo State University,

26, Uzhhorodska Street, Mukachevo, Zakarpattia, 89600, Ukraine

e-mail: overemchukpopchuk@gmail.com

Liudmyla Trachuk,

ORCID 0000-0002-3786-0499,

PhD in Historical Sciences, Research Associate,

Department of Pedagogical Source Studies and Biography,

V. O. Sukhomlynskyi Study sector,

V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine,

9, M. Berlinsky Street, Kyiv, 02000, Ukraine

e-mail: t_lulu@ukr.net

THE ELECTRONIC CATALOGUES IN THE LIGHT OF REQUIREMENTS TO SERVICES OF NEXT GENERATION

Purpose of the article to explore modern requirements to electronic catalogues as a service new generation. **Methodology** - the theoretical analysis, the synthesis. **Scientific novelty**. The innovative products were considered as electronic catalogues of new generation, where have used another structure, regulations, the technology of creating bibliographic records, including OPAC (Online Public Access Catalog), if compare with the traditional cards and the printed bibliographic resources. There are requirements to OPAC which allow to use it people with different level of information

culture without intermediaries. Searching information from mobile Internet is the most available therefore determine the need creating of mobile versions on the library sites, in particular catalogues as regular sites can be used from laptop or a personal computer, for using with mobile devices are not adapted. **Conclusions.** The librarians were motivated rethink and rebuild their services and technologies because of high expectations the web-competent customers and web services 2.0 which accented on the one hand personalization and individualism, on the other - creative interaction and exchange particular electronic catalogues first of all by detection and understanding needs and behavior users of libraries. That have led to development the most oriented on users of next generation library catalogues, web catalogues 2.0 or, social OPAC. This model involves expanding the functionality of catalogues and providing access to a variety content, including annotations, collections, cover art, reviews, users' comments, recommended literatures, readers' ratings, main texts of documents etc. The obtained results of the research can be used to improve the existing electronic catalogues of Ukrainian libraries.

Keywords: bibliographic database, bibliographic record of the electronic catalogue, online public access catalogue.

Стаття надійшла до редакції 29.12.2021 р.